

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Verantwoordelijkheid en woede

14 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een libertaristische argumentatie voor verantwoordelijkheid op grond van het principe van alternatieve mogelijkheden: Van der Sloot had iets anders kunnen doen 1
- een libertaristische argumentatie voor verantwoordelijkheid op grond van het principe van ultieme oorzaak: de handeling van Van der Sloot is veroorzaakt door zijn keuze zo te handelen en die keuze is niet veroorzaakt door eerdere gebeurtenissen 1
- een uitleg waarom één van beide principes noodzakelijk strijdig is met het determinisme: het principe van ultieme oorzaak sluit determinisme noodzakelijk uit 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het libertarisme gaat (onder andere) uit van het principe van alternatieve mogelijkheden. Dat principe houdt in dat als Van der Sloot iets anders had willen doen, hij ook iets anders had kunnen doen en daarmee is hij verantwoordelijk voor zijn handelen 1
- Daarnaast gaat het libertarisme uit van het principe van ultieme oorzaak. Dat principe gaat ervan uit dat hijzelf de oorzaak is van zijn handelen. Hij koos ervoor zo te handelen zonder dat die keuze door iets anders werd veroorzaakt en daarom kan hij verantwoordelijk worden gehouden voor zijn handelen 1
- Het principe van ultieme oorzaak is noodzakelijk strijdig met het determinisme omdat het determinisme stelt dat zijn keuze door eerdere factoren bepaald werd, waarmee zijn keuze niet meer de ultieme oorzaak van zijn handelen kan zijn. Als alles veroorzaakt wordt door eerdere gebeurtenissen, kan er geen vrije keuze bestaan die niet door eerdere gebeurtenissen wordt veroorzaakt en dat is wat het principe van ultieme oorzaak eist 1

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een antwoord op de vraag welke twee andere vormen van controle Fischer onderscheidt: regulatieve controle en besturingscontrole 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een beredeneerde visie op het ontbreken van regulatieve controle in het handelen van Van der Sloot volgens eigen zeggen in tekst 7 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een beredeneerde visie op het ontbreken van besturingscontrole in het handelen van Van der Sloot volgens eigen zeggen in tekst 7 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De andere twee vormen van controle die Fischer onderscheidt zijn regulatieve controle en besturingscontrole 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De regulatieve controle ontbrak kennelijk, want regulatieve controle is gebaseerd op het hebben van alternatieve mogelijkheden. Los van de vraag of er feitelijk alternatieve mogelijkheden waren, stelt Van der Sloot in tekst 7 dat het in een opwelling gebeurde, per ongeluk dus en dat wijst erop dat hij die alternatieve mogelijkheden niet zou hebben kunnen overwegen. Hiermee had hij ook niet de regulatieve controle over zijn handelen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Ook van besturingscontrole lijkt geen sprake, want hij stelt in tekst 7 dat hij in een opwelling tijdens een driftbui heeft gehandeld. Besturingscontrole veronderstelt nu juist dat hij willens en wetens zou hebben gehandeld en voor rede vatbaar was en dat was duidelijk niet het geval 	1
	<p><i>Opmerking</i> <i>Bij het eerste deelantwoord geen scorepunten toekennen wanneer één van de twee controles ontbreekt.</i></p>	
16	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een beargumenteerd antwoord op de vraag onder welke voorwaarde er sprake zou zijn van actorspijt bij Van der Sloot: wanneer Van der Sloot wel de oorzaak is van de dood van Stephany Flores, maar er geen schuld aan heeft 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een antwoord op de vraag of actorspijt bij Nagel morele pech veronderstelt: nee, actorspijt is de spijt die je kunt voelen over iets dat je hebt veroorzaakt, zonder dat je er schuldig aan bent en bij morele pech moet er sprake zijn van (een zekere) nalatigheid 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> Als Van der Sloot wel de oorzaak is van de dood van Stephany Flores, maar haar dat dit per ongeluk gebeurde, zonder dat hem dat kan worden aangerekend, dan is er volgens Nagel sprake van actorspijt. Hij heeft haar dan buiten zijn wil om gedood en daar kan hij spijt van hebben. Hij zou dan willen dat het anders gelopen was Actorspijt veronderstelt volgens Nagel geen morele pech. Actorspijt veronderstelt zelfs niet eens dat iemand er iets aan kon doen, terwijl er bij morele pech sprake moet zijn van zekere nalatigheid waardoor de ellendige gebeurtenis kon plaatsvinden 	<p>1</p> <p>1</p>
17	maximumscore 4	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ja, Strawson en Pereboom zouden de publieke verontwaardiging kunnen verklaren als respectievelijk 'reactieve attitude' en als 'morele woede': beide begrippen verklaren verschijnselen die ontstaan in reactie op een handeling en zijn gebaseerd op emoties en beide verschijnselen kunnen ons aanzetten tot handelen. Dat kan individueel, in een groep of in de publieke opinie een antwoord op de vraag wat Strawson onder 'reactieve attitude' verstaat: een houding van directe emotionele betrokkenheid, die zich uit in negatieve, veroordelende of juist positieve, waarderende reactie op handelingen van anderen, of die reactie nu terecht is of niet een antwoord op de vraag wat morele woede inhoudt volgens Pereboom: woede over een immorele handeling van een ander een verschil tussen beide begrippen: morele woede is altijd negatief en de uitingen daarvan zijn (vaak) schadelijk, dat is bij een reactieve attitude niet het geval 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ja, beide begrippen verklaren verschijnselen die ontstaan vanuit een directe emotionele betrokkenheid op een handeling en kunnen ons aanzetten tot handelen; dat geldt ook ten aanzien van deze verontwaardiging in de publieke opinie Een reactieve attitude is een houding waaruit directe emotionele betrokkenheid op de handeling van een ander spreekt. Een reactie vanuit een reactieve houding leidt tot een directe emotie over de daden van een ander, of dit nu terecht is of niet. Deze reactie kan zowel positief (dankbaarheid) als negatief (verontwaardiging) zijn Morele woede is de boosheid die een in onze ogen slechte daad oproept en uitingen daarvan zijn vaak bedoeld om fysiek pijn te doen, zoals het lynchen van een misdadiger of moordenaar Morele woede komt voort uit een reactieve attitude / morele woede is altijd negatief en dat is bij reactieve attitude niet het geval 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende twee elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een beargumenteerde mening over de vraag of de analogie van Pereboom van toepassing is op Van der Sloot 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een antwoord op de vraag aan welke voorwaarde voldaan had moeten zijn om de analogie wel van toepassing te laten zijn: wanneer hij een gevaar voor anderen zou zijn 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • een antwoord op de vraag aan welke voorwaarde voldaan had moeten zijn om de analogie niet van toepassing te laten zijn: wanneer hij geen gevaar voor anderen zou zijn 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ja, de analogie is van toepassing: of Van der Sloot nu in een driftbui handelde en in een opwelling Stephany Flores doodde, hij heeft haar gedood en is kennelijk tot dergelijke misdrijven in staat. Bovendien: hoewel hij niet veroordeeld is voor de verdwijning van Nathalee Holloway, lijkt hij op zijn minst ongevoelig voor iemand in nood. Mijn conclusie op grond hiervan is dat hij een gevaar is voor de ander in zijn directe omgeving, net als mensen met een besmettelijke ziekte en dat hij dus in analogie daarmee opgesloten moet worden 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het zou anders geweest zijn wanneer Stephany Flores de enige was die zich zijn woede op de hals had gehaald, zoals bij een crime passionnel. De neiging van Van der Sloot tot het gebruik van geweld zou dan uitsluitend op haar gericht kunnen zijn geweest. Hij zou dan geen gevaar voor anderen zijn en dus niet opgesloten hoeven worden en de analogie zou dan dus niet opgaan 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Nee, ik vind de analogie van het opsluiten van misdadigers met het in quarantaine stellen van besmettelijke patiënten niet van toepassing. Van der Sloot doodde Stephany Flores mogelijk enkel en alleen omdat zij belastende informatie over hem aan het bekijken was. Voor andere mensen was hij geen enkel gevaar, dus gaat de analogie met mensen met een besmettelijke ziekte hier niet op, want zij zijn wel voor alle anderen die zij ontmoeten een gevaar 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Als Stephany Flores een willekeurige voorbijganger was, zouden de zaken er anders voor staan. Voor zover bekend is Van der Sloot niet eerder veroordeeld voor een geweldsmisdrijf en alleen een verdenking van betrokkenheid bij de verdwijning van Nathalee Holloway is onvoldoende om hem daaraan ook schuldig te achten. Mocht dat wel bewezen worden of mocht hij aantoonbaar gewelddadige neigingen hebben tegen min of meer willekeurige mensen, dan zou de analogie wel opgaan 	1

Vraag	Antwoord	Scores
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een beargumenteerde mening over de vraag of er in een gedetermineerd universum ruimte is voor een vorm van rechtvaardigheid • consistent beargumenteerd op basis van Aristoteles' deugdethiek <p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nee, volgens mij is rechtvaardigheid niet mogelijk in een gedetermineerd universum • Volgens Aristoteles is rechtvaardigheid een praktische (ethische) deugd. Bij dergelijke deugden volgt men voorbeelden die vanwege hun deugdelijkheid aantrekken tot navolging. Verder zoekt men met het verstand het juiste midden tussen een te veel en een te weinig. Dit geldt ook voor de deugd rechtvaardigheid. Maar wil zo'n deugd kunnen bestaan, dan heeft de mens de vrije keuze nodig om de voorbeelden en het juiste midden te kiezen <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ja, volgens mij is rechtvaardigheid wel mogelijk ook al is het universum gedetermineerd • Volgens Aristoteles is rechtvaardigheid een praktische (ethische) deugd. Bij dergelijke deugden volgt men voorbeelden die vanwege hun deugdelijkheid aantrekken tot navolging. Verder zoekt men met het verstand het juiste midden tussen een te veel en een te weinig. Ook stelt Aristoteles dat mensen die het goede inzien, dat ook zullen doen. In een gedetermineerd universum wordt deugdzaamheid hiermee een kwestie van verstandigheid en kan men een rechtvaardige persoon alleen maar loven om zijn inzicht 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>